

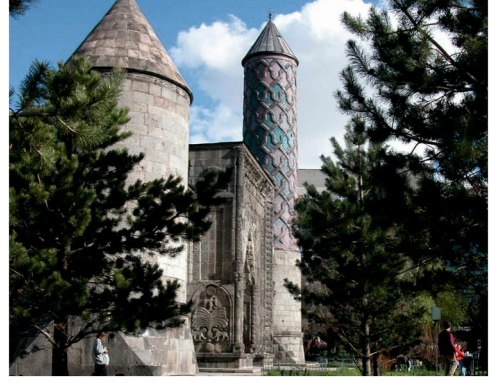

ERZURUM'DA NERELER GEZİLİR, NE YENİLİR?

Hazırlayan: Gıda Müh. Ebru ERDEMİR

YAKUTİYE MEDRESESİ

Cumhuriyet caddesi üzerinde bulunan ve İlhaneliler döneminden kalan Yakutiye Medresesi 1310 yılında Sultan Gazan ve Horasanlı Bulga Hatun'un yardımlarıyla Hoca Cemaleddin Yakut tarafından yaptırılmıştır. Erzurum'un simgesi olan "kartal" gücün göstergesidir. Çift başlı olması gücün iki kat daha fazla olduğunu gösterir ve buna Yakutiye Medresesi'nin duvarlarında da rastlanır.

ÇİFTE MİNARELİ MEDRESE

Tebrizkapı Senti'ndeki bu şaheserin ismi, çeşitli kaynaklarda Hand Hatun, Hande Hatun, Eski Medrese olarak da geçmektedir. Çifte Minareli Medrese'nin İlhaneli Hükümdarı Keyhato'nun karısı Hand Hatun tarafından 13.yüzyılın son çeyreği ile 14.yüzyılın ilk on yılları arasında, Yakutiye Medresesi'nden önce yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Minarelerindeki muhteşem çinileri ve duvarlarındaki çeşitli taş kabartmalarıyla günümüze kadar ulaşmıştır. Rivayete göre Çifte Minareli Medrese'nin minarelerinin yarım kalmasının nedeni şöyledir: Minarelerden birini usta diğerini ise kalfası yapmaktadır ve kalfa ustasına göre daha iyi iş çıkarmaktadır. Bunu etraftaki insanlarda da desteklemektedir. Kalfa bir gün ustasından ona su getirmesini ister böylece ustasından daha iyi

olduğunu ustasına da kabul ettirecektir ancak ustası bunun kaldıramaz ve kendini minareden aşağı atar. Ustasının oracıkta öldüğünü gören kalfa hatasını anlar ve o da ustasının arkasından atlar bunun üzerine çalışanlar işi bırakır. Böylece minareler yarım kalır.

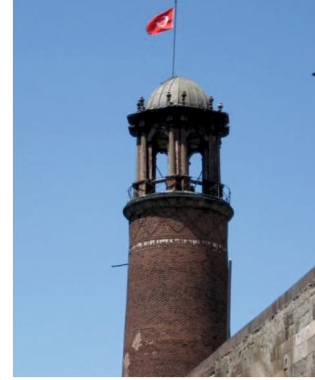
LALAPAŞA CAMİİ

Erzurum'daki sayılı Osmanlı eserlerinden olan Lalapaşa Camii'ni ünlü Mimar Sinan'ın Beylerbeyi Lala Mustafa Paşa adına 1562 yılında yaptırdığı söylenmektedir.

SAAT KULESİ

İç Kale Mescidi'ne minare olarak yaptırılan Saat Kulesi, Tepsi Minare veya Kule diye adlandırılmaktadır. Şehre hâkim bir tepe üzerinde kurulu bulunan Erzurum Kalesi'nin surlarındaki Saat Kulesi, her yerden rahatlıkla görülebilmektedir. Yaklaşık 21 metre yüksekliğindeki kulenin bir de saat yerleştirilmiş ahşap bölümü bulunmaktadır. Ne yazık ki, Kırım Savaşı sırasında (1853-1856) Ruslar bu kuledeki orijinal saati sökülüp götürmüşlerdir. Sonraki yıllarda İngiltere 1877'de Londra'da yapılmış olan bugünkü saati buraya hediye etmiştir. Bu arada bazı kitabeler de tahrip edilmiştir. 1102 yılında yaptırıldığı kesin belli olan Saat Kulesi'nin mevcut kitabelerinde şu yazılar okunmaktadır: "İkbal dininin ışığı, İslam'ın Kutbu, devletin yardımcısı, milletin zahiri, meliklerin arkası ve emirlerin güneşi Ebül Muzaffer Gazi İnanç Biygu Tuğrul içindir."

ÜÇ KÜMBETLER

Saltukoğulları devrinden kalan bu eserlerin iki önemli özelliği vardır. Birincisi, bu eserlerin Anadolu'da yapılmış ilk eserlerden (belki de ilki) olmasıdır. İkinci önemli özelliği ise üç eserin de birbirinden farklı mimari yapıya sahip olmalarıdır. Büyük olan Emir Saltuk Kümbeti'nin mimari açıdan dünya üzerinde bir benzeri daha yoktur. Emir Saltuk Kümbeti'nin 13.yüzyıl sonu veya 14.yüzyıl başlarında yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Diğer iki kümbetin ise kimler tarafından ne zaman yaptırıldığı tespit edilememiştir. Bu kümbetlerin dışında Erzurum'un çeşitli semtlerinde Karanlık, Gümüşlü, Cincime Sultan ve Rabia Hatun kümbetleri de bulunmaktadır.

RÜSTEM PAŞA BEDESTENİ

Muntazam kesme taştan yapılmış olan Rüstem Paşa Bedesteni, iki katlıdır. Kanuni Sultan Süleyman'ın Sadrazamı Rüstem Paşa tarafından yaptırılmış olan bedesten 1970 yılında restore edilmiştir. Menderes Caddesi üzerinde bulunan ve halk arasındaki Taşhan diye adlandırılan bedestenin üst katlarında Oltu taşı işlemecileri faaliyet göstermektedir. Alt katlarında ise, çeşitli iş yerleri bulunmaktadır. Erzurum'da Rüstem Paşa Bedesteni'nin dışında Gümrük Hanı, Cennetzedde Hanı, Kamburoğlu Hanı, Hacı Bekir Hanı bulunmaktadır.

Erzurum'da Nereler Gezilir, Ne Yenilir?

AZİZİYE ANITI

Erzurum'un 10 km kuzeydoğusunda Top dağında, Aziziye Tabyası önündedir. 1877' de Ruslara karşı yapılan savaşın anısına 1952 de dikilmiştir. Anitta Aziziye şehitlerinin anısını canlandıran kabartmalar vardır. Bu anıtın arkasında 1877 Rus savaşında bir erkek gibi savaşıyan Türk kadını Nene Hatun'un mezarı bulunur.

TORTUM ŞEHALESİ

Tortum Gölü, 1700'lü yılların ortalarında bugünkü Balıklı Köyün batısında bulunan bir dağın heyelan sonucu Tortum Çayı'nın önünü kapatmasıyla oluşmuş bir göldür. Tortum Şelalesi, Tortum Gölü'nün Tev Vadisi ile gölün kuzey ucu arasındaki heyelan kütlelerini aşarak dökülmesiyle oluşmaktadır. Tortum Gölü'nün döküldüğü akar yatağa yakın dirençli kireçtaşı katmanları üzerinden geçmekte ve 22 metrelik genişlikten, 48 metre yükseklikten düşmektedir. Düşen sular, üstte gökkuşağı, altta koca bir dev kazanı meydana getirmektedir.

TABYALAR

1828-1829 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Erzurum'un etrafındaki toprak tabyaların yetersiz kalmasından ötürü yeni tabyaların yapılmasına lüzum görülmüştür. Öncelikle şehre doğudan ve kuzeyden gelen yolları kontrol altında tutabilmek için Sultan Abdülmecit zamanında Zarif Mustafa Paşa'nın kontrolünde 1852'de Topdağı'nda Mustafa Paşa'nın ismini taşıyan bir tabya yapılmıştır. Ancak toprakların daha da gelişmesinden ötürü Toprak Tabya'nın yanı sıra Topdağı'na I, II, III numaralı Aziziye Tabyaları ile onların güneybatısına Kiremitlik Tepelerine 1867-1872 yıllarında Büyük ve Küçük Kiremitlik Tabyaları yapılmıştır. Bu tabyalar Fosfor Mustafa Paşa'nın düzenlediği bir plan içerisinde yapılmış olup şehre uzaklığı da 4-5 km'dir. Bu tabyaların yapımı sırasında da Kars yolu üzerinde yeni bir tabya daha onlara eklenmiştir. Erzurumluların da maddi ve işgücü katılımlarıyla yapılan bu tabyalara da "Ahali Tabyası" ismi verilmiştir.

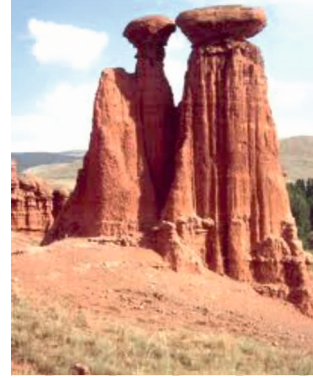

ULU CAMİ

Erzurum'un en büyük camisi olan Ulu Cami de Cumhuriyet Caddesi üzerinde, Çifte Minareli Medrese'nin hemen yanında yer alır. Ulu Cami'nin bir diğer adı Atabey Cami'dir. 1179 yılında Saltuklu hükümdarı Nasrettin Muhammed tarafından yaptırıldığı sanılan 827 yaşındaki bu cami, en son 1965'te onarımdan geçirilmiştir. Rivayete göre halk ne kadar kalabalık olursa olsun camiye girebilmiş, ibadetlerini yapmışlardır.

NARMAN PERİ BACALARI

Narman Peribacaları'nın meydana gelmesinde rüzgar ve su erozyonunun milyonlarca yıl toprakları aşındırma özelliği büyük rol oynamıştır. İnsan faktörlerince değiştirilmeden tamamen doğa olayları sonucu oluşarak günümüze kadar şimdiki halini alarak gelmiştir. Narman Peribacaları'nın tanıtımında Atatürk Üniversitesi'nin düzenli bir şekilde şenlik ve sergi çalışmaları oluşmuştur. Yaz aylarında Yöresel Sanatçılar ve Bölgenin Ulusal Sanatçıları'nın katılımlarıyla Peri Bacaları şenlikleri düzenlenmektedir ve iç turizmde de çok tanınmamış olmasına rağmen Türkiye'nin tüm bölgelerinden ziyaretçileri bölgeye çekmektedir.

ÇAĞ KEBAP

Çağ kebabı, 'yatık döner' olarak da bilinen, kuzu budundan yapılan bir çeşit kebaptır. Çağ kebabının lezzet sırrı etin terbiyesi ve pişirilme şeklindedir. Erzurum'a özgü olan çağ kebabı, önceden terbiye edilmiş etin yatık bir şiş üzerinde odun ateşi eşliğinde pişirilmesiyle hazırlanır. Çağ adı verilen şişler kullanılarak servis yapıldığından bu adı almıştır. Servisi, yine yöreye özgü lavaş ekmeği ile beraber yapılır.

KADAYIF DOLMASI

Tel kadayıflara ceviz parçaları konularak sarılır. Yumurtaya batırılan dolmalar sonra yağda kızartılır. Kızaranlar hemen şuruba atılır. Üzerine ceviz, kaymak vb. konularak servis yapılır.

